

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Dana Anderová

Vybrané otázky kolizního opatrovnictví v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

Diplomová práce

Olomouc, 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vybrané otázky kolizního opatrovnictví v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Ústí nad Orlicí dne 14. 5. 2020

Bc. Dana Anderová

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. Renátě Šínové, Ph. D. za odborné vedení, ochotu a cenné rady při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Kolizní opatrovnictví a jeho význam	8
1.1 Práva a povinnosti kolizního opatrovníka	10
1.1.1 Zvláštní oprávnění OSPOD	12
1.2 Subjekty vykonávající kolizní opatrovnictví	14
1.2.1 Advokáti	14
1.2.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí	15
1.2.3 Fyzická osoba	17
1.3 Podmínka střetu zájmu	18
1.4 Ustanovení kolizního opatrovníka	19
2 Výkon kolizního opatrovnictví v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a jeho aktuální problémy	20
2.1 Novela ustanovení § 469 odst. 2 ZŘS	20
2.2 Výkon kolizního opatrovnictví jiným subjektem	26
2.3 Označení kolizního opatrovníka	31
Závěr	35
Seznam použité literatury	38
Shrnutí	43
Summary	44
Seznam klíčových slov	45

Seznam použitých zkratek

OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
ÚMPOD	Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZOSPOD	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
NS	Nejvyšší soud
ÚS	Ústavní soud

Úvod

Samotná Listina základních práv a svobod zaručuje ve svém článku 37 odst. 3 rovnost všech účastníků řízení. Existují ale určité subjekty, které buď v důsledku nedostatku věku nebo nedostatku jiných vlastností, nemohou u soudu obstát stejnou měrou jako jejich protějšky. Takovým příkladem je i nezletilý účastník řízení, kterého ve většině případů zastupuje jeho zákonný zástupce. Ovšem může se stát, že zájmy rodičů, jakožto zákonných zástupců, nebudou odpovídat zájmům nezletilého účastníka. V danou chvíli jistě není v zájmu nezletilého, aby jej jeho zákonný zástupce zastupoval. Pro takové případy je nejen v našem právním řádu, ale i na mezinárodně právní úrovni, zakotven institut kolizního opatrovníka, který je ústředním tématem diplomové práce.

Jelikož se kolizní opatrovník vyskytuje na více místech v našem právním řádu, zaměřím se v rámci diplomové práce na kolizní opatrovnictví v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a vybrané aktuální problémy, které se kolem tohoto institutu vyskytují. Účelem práce bude podat ucelený pohled na výkon kolizního opatrovnictví s ohledem na současně řešené otázky. Pokusím se na současné problémy najít určité řešení, případně poskytnout jiný pohled na věc.

Cílem diplomové práce tak bude odpovědět na tři vybrané otázky. V první řadě půjde o to, kdo má být jmenován jako kolizní opatrovník po novele zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ze září roku 2017 v případě, že preferovaný orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) podá návrh na zahájení řízení, případně pokud bylo zahájeno z jeho podnětu. V druhé řadě půjde o otázku, zda by nebylo vhodné vytvořit samostatnou instituci, která by vykonávala kolizní opatrovnictví. Poslední vybranou otázkou je, jakým způsobem má být kolizní opatrovník označen ve výroku usnesení, kterým jej soud jmenuje.

Kolem všech těchto otázek se v současné době vede rozsáhlá a stále neuzavřená diskuze, a to nejen s ohledem na výše zmíněnou novelu z roku 2017. Podle mého názoru je vedení diskuze kolem kolizního opatrovnictví obecně velmi důležité, jelikož se jedná o institut, který má přispět k lepší ochraně práv a zájmů nezletilých v případě, kdy je jejich nejbližší nemohou nebo by neměli. A v tu chvíli dochází bezesporu i do zásahu práv zákonných zástupců. Diskuze kolem tohoto tématu by tak mohla přispět k čím dál lepšímu výkonu kolizního opatrovnictví.

V diplomové práci je k dosažení cílů užíván objektivně recentní výkladový cíl. Pro dosažení tohoto výkladového cíle je užíván objektivně teleologický výklad, tedy takový, který

zohledňuje hodnoty a účely, které jsou s daným textem spojeny.¹ V rámci objektivně teleologického výkladu bylo pracováno s argumentem *per analogiam*, argumentem *a simili*, zejména ve vztahu k první a poslední vymezené otázce. Druhá otázka se zabývá návrhem *de lege ferenda* ohledně možnosti vytvoření nového subjektu vykonávajícího kolizní opatrovnictví a v části kapitoly dochází k porovnání se zahraniční právní úpravou. Téma celé práce je založeno na argumentu principu rovnosti, vzhledem k postavení nezletilého účastníka. Pro prvotní přiblížení významu interpretovaných textů byl užit výklad jazykový.²

Současně pak v rámci úvodu své práce uvádím, že některé otázky, které zpracovává, jsou otázkami právně politickými. V práci však narážím i na otázky právně dogmatické, jež právě řeším výše uvedenými výkladem právních norem.

Diplomová práce je tak rozčleněna do dvou základních kapitol, přičemž první je věnována samotnému koliznímu opatrovnictví, právům a povinnostem a subjektům, které se mohou kolizního opatrovnictví ujmout, jelikož tato funkce nenáleží pouze OSPOD. S tím souvisí i oblast zvláštních oprávnění, které OSPOD přiznává zákon a z toho vznikající otázka, kdy mohou být tato oprávnění v rámci kolizního opatrovnictví uplatněna. První kapitola se zabývá i střetem zájmů mezi zástupcem a zastoupeným, resp. mezi zákonným zástupcem a dítětem, jako základní podmínkou pro jmenování kolizního opatrovníka. Druhá kapitola se věnuje jednotlivým vybraným aktuálním otázkám, které jsou vymezeny v jednotlivých podkapitolách. Diplomová práce je zpracována ke dni 7. května 2020.

Ke koliznímu opatrovnictví v současné době neexistuje žádná monografie, která by uceleně shrnovala problematiku týkající se daného institutu. Tématu se však věnuje dostatečně komentářová literatura k jednotlivým zákonům, jako k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku (dále jen „OZ“), zákonu č. 99/1963 Sb., občanskému soudnímu řádu (dále jen „OSŘ“), zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“) a zákonu č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZOSPOD“). K jednotlivým otázkám existuje i velké množství odborných článků, které jsou vedle komentářové literatury hlavními zdroji mé práce. Vedle nich čerpám i z judikatury soudů, a to Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního soudu i Nejvyššího soudu České republiky.

¹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, s. 127

² Tamtéž, s. 110

1 Kolizní opatrovnictví a jeho význam

Během jakéhokoliv civilního řízení může dojít k situaci, ve které dojde ke střetu zájmů mezi zástupcem a zastoupeným nebo i mezi více zastoupenými stejným zástupcem. V jádru diplomové práce to bude vždy střet zájmů dítěte a jeho zákonného zástupce, v praxi může jít však i o odlišné případy. Proto tato kapitola bude zaměřena na právní úpravu kolizního opatrovnictví od nejobecnějších ustanovení po ta, která jsou pro téma práce stěžejní. Shrnutí budou i práva a povinnosti kolizních opatrovníků, stejně tak jako subjekty, které se mohou v postavení kolizních opatrovníků vyskytovat. Jelikož by ustanovení kolizního opatrovníka bylo bez existence střetu zájmů zcela zbytečné, bude definován i tento pojem včetně procesu ustanovení.

Kolizní opatrovnictví je upraveno jak na mezinárodní, tak na vnitrostátní úrovni. Z mezinárodních smluv je na místě zmínit Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí, především články 4, 5 a 9. Podle těch je ze zastupování dítěte vyloučena ta osoba mající rodičovskou odpovědnost, která se ocitla v konfliktu zájmů s dítětem, které má v řízení zastupovat. V takovém případě soud jmenuje zvláštního zástupce. O zvláštního zástupce může dítě požádat i samo. Tato možnost může být státem omezena na děti, které mají schopnost dostatečně pochopit danou situaci.³

Se jmenováním kolizního opatrovníka počítají i Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy pro justici vstřícnou k dětem⁴, a to v článku 37 a 42. Zde je dítěti přiznáno právo na vlastního právního zástupce v řízeních, ve kterých by hrozil střet zájmů mezi ním a rodiči, příp. jinými osobami. K tomuto zastoupení by měly mít přístup za mírnějších podmínek než dospělí. Procesní opatrovník případně jiný nezávislý zástupce by měl být jmenován tehdy, mají-li děti a rodiče protichůdné zájmy. Takový zástupce by měl zastupovat a hájit názory a zájmy dítěte.⁵

Vnitrostátní právní úprava kolizního opatrovnictví je rozdělena do několika právních předpisů různé právní síly. Úplný základ nalezneme v Listině základních práv a svobod, kde je upravena zásada rovnosti.⁶ Jelikož nezletilý účastník patří mezi slabší strany v řízení, měl by být zastoupen svým zákonným zástupcem. Ten ne vždy může plnit svá práva a povinnosti

³ Evropská úmluva o výkonu práv dětí publikovaná pod č. 54/2001 Sb. m. s.

⁴ Tento dokument obsahuje „příslib spravedlnosti a přátelství pro každé dítě“.

⁵ Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. listopadu 2010 a důvodová zpráva [online]. [cit. 15. března 2020]. Dostupné na: <https://coraminternational.org/wp-content/uploads/Guidelines_CZ.pdf>.

⁶ Listina základních práv a svobod článek 37 odst. 3

vůči nezletilému řádně, a proto je jmenován procesní opatrovník, který má hájit zájmy nezletilého.⁷

Mimo Listinu základních práv a svobod je kolizní opatrovnictví upraveno i v OSŘ, ZŘS či OZ. Základní úprava dle OSŘ se nachází v ustanovení § 32 odst. 2, kde se stanoví, že zástupcem nemůže být ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.

V rámci OZ je upraven na několika místech. Obecná právní úprava zastoupení a úprava zákonného zastoupení a opatrovnictví je obsažena v ustanovení § 437 odst. 1 a § 460 OZ. Z uvedených ustanovení plyne, že obecně nikdo nemůže zastoupit zastoupeného, pokud jsou jeho zájmy v rozporu se zájmy zastoupeného, s výjimkou toho pokud zastoupený o tomto rozporu věděl. Pokud však dojde ke střetu zájmů zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmy zastoupeného, nebo pokud takový střet jen hrozí, i tehdy jmenuje soud kolizního opatrovníka.⁸

V kontextu tématu této diplomové práce budou stěžejní ustanovení § 892 odst. 3 OZ a § 943 OZ. Na základě těchto ustanovení nemůže rodič nezletilého zastupovat, pokud by mohlo dojít ke střetu zájmů, a to nejen mezi dítětem a rodičem, ale i mezi dětmi stejných rodičů. Pokud dojde k takové situaci, je jmenován opatrovník. Ten je jmenován i tehdy, nejsou-li zájmy dítěte chráněny dostatečně ze strany zákonného zástupce, pokud hrozí střet zájmů mezi dítětem a jinou osobou, je to třeba z jiného důvodu nebo jmenování opatrovníka stanoví zákon.⁹

Kolizní opatrovnictví je upraveno i v ZOSPOD, podle kterého na základě ustanovení § 17 písm. a) vykonává OSPOD funkci opatrovníka a poručníka i s možností zastupování dítěte ve vztahu k cizině. Soud jmenuje kolizního opatrovníka, který může být i procesní i hmotněprávní. V sociálněprávní ochraně dětí je však nejčastější ten procesní.¹⁰ Podle ZOSPOD je v případech stanovených v ustanovení § 14 možné, aby OSPOD podal návrh soudu. Jde například o návrh na nařízení ústavní výchovy, svěření do pěstounské péče na přechodnou dobu, apod.

Dále je kolizní opatrovník jmenován podle ustanovení ZŘS, a to v řízeních která se nezletilého nějak dotýkají. Půjde zejména o řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, řízení

⁷ ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Vybrané projevy ochrany „slabší strany“ z pohledu civilního práva procesního*. [online]. Bulletin advokacie, 30. 9. 2018 [cit. 30. března 2020]. Dostupné na: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/vybrane-projevy-ochrany-slabsi-strany-z-pohledu-civilniho-prava-procesniho>>.

⁸ Ustanovení § 460 a § 437 OZ

⁹ Ustanovení § 892 odst. 3 a 943 OZ

¹⁰ KRÍSTEK, Adam, ZÁRASOVÁ, Z. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 265 (§ 17)

o určení nebo popření otcovství, řízení ve věcech pozůstalosti, řízení o předběžném opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí, atd.¹¹

1.1 Práva a povinnosti kolizního opatrovníka

V žádném právním předpisu ani dokumentu nejsou samostatně práva a povinnosti kolizního opatrovníka upravena. Obecně řečeno, aby mohl kolizní opatrovník efektivně zastupovat nezletilého, jsou mu k tomu dány určité zákonné prostředky v podobě jeho práv a povinností. Jeho základní povinností však je efektivně chránit práva a zájmy zastoupeného.¹²

V řízení má kolizní opatrovník na základě § 31 OSŘ „...stejně postavení jako zástupce na základě procesní plné moci“¹³. Nicméně jistá práva a povinnosti plynou kromě procesních předpisů i z OZ. Kolizní opatrovník je tak mimo jiné povinen zastupovat nezletilého s odbornou péčí.¹⁴

Obecně má zástupce, tedy i opatrovník, povinnost jednat osobně. Stejně jako jiní zástupci si i opatrovník může zvolit zástupce, ale odpovídá za jeho řádný výběr dle § 438 OZ.¹⁵ Opatrovníkem nemůže být osoba, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného¹⁶ a stejně jako zákonní zástupci, nemůže opatrovník zastoupit nezletilého ve věcech týkajících se vzniku či zániku manželství zastoupeného, výkonu rodičovských práv a povinností, pořízení pro případ smrti nebo vydědění a jejich odvolání.¹⁷

Kolizní opatrovník vykonává všechna procesní práva¹⁸ a činí za dítě všechny úkony. Je jeho zástupcem po celé řízení, a to až do pravomocného skončení. Kolizní opatrovník se účastní jednání, během kterého může klást otázky jak účastníkům, tak také svědkům, znalcům, může nahlížet do spisu.¹⁹ Může se také vyjadřovat k návrhům a důkazům a sděluje soudu významné skutečnosti. Kolizní opatrovník uplatňuje všechna procesní práva dítěte, tak

¹¹ PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. In ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 33

¹² WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1215 (§ 943 OZ)

¹³ Mají stejné postavení, ač rozdíl mezi nimi je. Kolizní opatrovník má chránit nejlepší zájem dítěte, kdežto zástupce má hájit názory a stanoviska dítěte. Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13

¹⁴ KŘÍSTEK, Adam. Poznámky k procesnímu opatrovnictví nezletilých (1.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 3, s. 7-11

¹⁵ Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSR z 9. 10. 1986, sp. zn. Cpj 227/85

¹⁶ Ustanovení § 437 a § 460 OZ

¹⁷ Ustanovení § 458 OZ

¹⁸ KŘÍSTEK, Adam, ZÁRASOVÁ, Z. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 266 (§ 17)

¹⁹ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

aby bylo naplněno právo na spravedlivý proces. To zahrnuje povinnost kolizního opatrovníka podat odvolání, hájit práva dítěte v případě průtahů řízení nebo například při nevhodném chování úředních osob.²⁰ Všechny písemnosti jsou podle komentářové literatury také doručovány koliznímu opatrovníkovi, jako zástupci dítěte, nikoliv dítěti samotnému.^{21 22}

Vše má činit tak, aby aktivně hájil zájem dítěte, a to nejen v obecné rovině, ale má především zjistit co skutečně zájmem dítěte je.²³ K tomu je vybaven odpovídajícími právními prostředky, které mu umožňují nebýt pasivní.²⁴ Během řízení má dítěti poskytnout pravdivé a srozumitelné informace o řízení, především vysvětlit o co v řízení jde, co z toho se ho týká, že řízení vůbec probíhá, jakým způsobem se samo může zapojit,²⁵ má dítěti vysvětlit jaké postavení má jako kolizní opatrovník a také zjistit názor dítěte.²⁶

Povinností kolizního opatrovníka je zjistit stanovisko rodiče a dítěte, případně i dalších vhodných osob, a to dříve, než přistoupí k jakémukoliv právnímu jednání. Má udržovat s dítětem takový kontakt, aby mohlo skutečně dojít k ochraně práv dítěte.²⁷ Zjistí tak různé pohledy, stanoviska a názory na věc a naložit s nimi tak, aby mohl být s ohledem na všechny okolnosti naplněn nejlepší zájem dítěte.²⁸ Měl by také zvážit, jaké důsledky bude mít které rozhodnutí na dítě.²⁹ Odpovídá soudu za řádný výkon, v opačném případě může být odvolán.³⁰

²⁰ KRÍSTEK, Adam, ZÁRASOVÁ, Z. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 266 (§ 17)

²¹ JIRSA, Jaromír, KORBEL, František. § 29 (Zastoupení na základě rozhodnutí). In: JIRSA, Jaromír, BERAN, Vladimír, HAVLÍČEK, Karel, aj. *Občanský soudní řád: komentář* [Systém ASPI] Havlíček Brain Team [cit. 11. února 2020]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7552-034-0

²² Ústavní soud se k této problematice ve svém rozhodnutí I. ÚS 1041/14 ze dne 4. 12. 2014 postavil poněkud odlišně. Podle něj mají být nezletilí účastníci do řízení zapojeny a soudy nemohou komunikovat pouze s jejich zástupci, aby tak mohla být naplněna participační práva nezletilého. Stanovil také obecnou věkovou hranici 16 let. I ta by měla být vzhledem k individuálním schopnostem jednotlivých nezletilých pouze podpůrná. Stejně tak by doručení písemnosti soudem mělo být pouhým završením participačních práv nezletilého. Vzhledem k úrovni jeho rozumové a volní vyspělosti nelze spoléhat na to, že po dosažení určité věkové hranice bude každý takový nezletilý schopen pochopit obsah a význam té které písemnosti. K tomu je stále třeba určitého vysvětlení buď od zákonného zástupce nebo i kolizního opatrovníka. SÍNOVÁ, Renáta. In: HAMULÁKOVÁ, Klára, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 70 - 71

²³ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13

²⁴ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

²⁵ ROGALOWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*. 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 - 6

²⁶ KRÍSTEK, Adam, ZÁRASOVÁ, Z. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 268 (§ 17)

²⁷ BRUNCKO, Stanislav. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1844 - 1848 (§ 945).

²⁸ Tamtéž, s. 1856 (§ 946).

²⁹ WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s 1225 (§ 946)

³⁰ BRUNCKO, Stanislav. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1844 - 1848 (§ 945)

Souhlasím s tím, že, výkon opatrovnictví je bezesporu zásahem do práv zákonných zástupců, a proto je třeba ho vykonávat odpovědně, se vši vážností a v souladu se zájmem dítěte.³¹ Kolizní opatrovník, kromě toho že má zjišťovat nejlepší zájem dítěte je i jeho průvodcem řízením. Má mu vysvětlit, co se bude a nebude dít, co to znamená a podobně. Podle mého názoru se jedná a velice důležitou součástí nejen řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Pokud by totiž nebylo funkce kolizního opatrovníka, pro nezletilého by bylo řízení jednou velkou neznámou a byla by tak narušena rovnost účastníků řízení. Nezletilý účastník by tak, třebaže poučen soudem, nevěděl, jak se může či nemůže bránit proti úkonům druhé strany.

1.1.1 Zvláštní oprávnění OSPOD

Vzhledem k tomu, že OSPOD je co do svého postavení specifickým kolizním opatrovníkem, má jistá zvláštní práva a povinnosti, kolem kterých se vede zajímavá debata. OSPOD jako takový má právo na základě § 52 odst. 1 ZOSPOD navštěvovat dítě a jeho rodinu, a to buď v místě bydliště, ve škole, zařízení zdravotních služeb či v zaměstnání. Ze své pozice zjišťuje informace o rodinných, bytových či sociálních a dalších poměrech dítěte. Otázkou však zůstává, zda je taková šetření povinen provádět vždy nebo jen v případech, kdy vyhodnotí dítě jako ohrožené podle ustanovení § 6 ZOSPOD. Nejasné je také, zda má šetření provést OSPOD, jako kolizní opatrovník, nebo má zjišťování požadovaných informací zůstat v moci soudu, který provede ohledání na místě podle § 130 OSŘ.

Výše uvedené možnosti OSPOD jsou uvedeny v ustanovení § 52 ZOSPOD, ovšem není jim stanovena povinnost dané činnosti vykonávat, ale pouze oprávnění. Například dle Křístka by tak své oprávnění stanovené v daném ustanovení měli užívat, pouze pokud půjde o děti ohrožené dle § 6 ZOSPOD³². Pokud by využívali možnosti vstupování do obydlí i v případě, kdy o takové dítě nejde, došlo by k vybočení z mezí zákona.³³ Jestliže by soudu ke zjištění skutkového stavu nepostačovalo tvrzení účastníků či svědků, nemá od OSPOD vyžadovat provedení šetření, jelikož odpovědnost za zjištění skutkového stavu nese soud. Ten ji nemá

³¹ NOVOTNÁ, Věra. In NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 3., aktual. a dopl. vydání, Praha: Linde, 2007, s. 66

³² Požadavek ohroženého dítěte souvisí se šetřením smyslu a podstaty základních práv a svobod. Nelze akceptovat zásah do práva na soukromí u případů, které nespadají pod § 6 ZOSPOD. KRÍSTEK, Adam. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 704-705 (§ 52)

³³ KRÍSTEK, Adam. Poznámky k procesnímu opatrovnictví nezletilých (2.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 4, s. 8-11

přenášet na OSPOD a provést ohledání na místě má sám.³⁴ Ke zprávám, které OSPOD předloží, navíc nemá přistupovat jako k veřejným listinám.³⁵

Proti těmto názorům se ohradil Kotrady a Šťastný. Podle nich by ohledání na místě soudem namísto OSPOD bylo možné pouze za předpokladu vyššího počtu soudců. Navíc soudy svou odpovědnost za zjištění skutkového stavu na OSPOD nepřenáší, naopak předložení zpráv přispívá k urychlení řízení. Požadované informace OSPOD má již z povahy věci, aby mohl řádně hájit zájem dítěte. Bylo by tedy zcela zbytečné požadovat ať už po škole či lékaři znovu zprávu, kterou už disponuje daný OSPOD. K těmto předloženým zprávám soud přistupuje jako k ostatním předloženým důkazům a všichni účastníci mají možnost se k nim vyjádřit. S Křístkem jsou však za jedno s tím, že jakékoliv užití těchto oprávnění by mělo přicházet v úvahu pouze tam, kde půjde o děti ohrožené podle ustanovení § 6 ZOSPOD.³⁶

Jistě je na místě souhlasit s tím, aby svá oprávnění plynoucí z § 52 ZOSPOD využíval OSPOD pouze tam, kde je to nutné, tedy u dětí ohrožených. Tam, kde nepůjde o děti ohrožené, by tak měl OSPOD využívat pouze svých procesních oprávnění plynoucí z postavení kolizního opatrovníka. V těchto případech by jistě byl menší zájem na tom, aby do soukromí a vztahů stát nějak zasahoval. Otázkou by však mohly být případy například tzv. nesporných rozvodů, kde se rodiče na všech záležitostech dohodnou. Většinou ani zde nepůjde o děti ohrožené podle § 6 ZOSPOD. V praxi by však mohlo docházet k dohodám o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu jen proto, aby rodiče mohli být co nejrychleji rozvedeni. Samotná realizace dohody by však po rozvodu pokulhávala, a to by jistě nebylo v zájmu dítěte. Předejít takovým situacím by se jistě dalo šetřením, které by OSPOD provedl. Podle mého názoru tak nelze všechny případy zobecňovat a jsou i takové, kdy, ač nejde o dítě ohrožené, uplatnění oprávnění plynoucích z ZOSPOD by bylo namístě.

Souhlasím i s tím, že soud nemá na nikoho přenášet odpovědnost za dokazování a za zjištění skutkového stavu. Přikláním se ovšem k názoru Kotradyho a Šťastného, že k tomu v daném případě nedochází. OSPOD s danými informacemi už pracuje a v podstatě jde tak jen o urychlení řízení a jistě i o ulevení školám, lékařům, apod., kteří by museli zprávu

³⁴ KŘÍSTEK, Adam. Poznámky k procesnímu opatrovnickví nezletilých (1.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 3, s. 7-11

³⁵ KŘÍSTEK, Adam. Poznámky k procesnímu opatrovnickví nezletilých (2.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 4, s. 8-11

³⁶ KOTRADY, Pavel, Šťastný, Petr. Ještě k roli orgánu sociálně-právní ochrany dětí jako procesního opatrovníka v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 8, s. 16-22

vydávat vícekrát. Stejně tak, pokud by měl soud sám provádět místní šetření při každém řízení, které se týká nezletilého, jistě by to k rychlému průběhu řízení nepřidalo.

1.2 Subjekty vykonávající kolizní opatrovnictví

Kolizní opatrovnictví může být vykonáváno pouze subjektem, který je ustanoven rozhodnutím soudu. Tím je zřejmě nejčastěji OSPOD. Může to však být i osoba blízká, příbuzná, či jiná fyzická osoba. Ustanoven opatrovníkem může být i advokát, případně nezisková organizace či pedagogicko-psychologická poradna.³⁷

U všech výše uvedených subjektů je vyžadován souhlas se jmenováním opatrovníkem a s výkonem kolizního opatrovnictví. Výjimkou je OSPOD a advokát³⁸.³⁹ Ten má povinnost danou funkcí vykonávat.⁴⁰ Soud musí pečlivě zvážit, koho opatrovníkem jmenuje a nesmí pouze formálně naplňovat požadavky zákona. Musí být skutečně naplněna ochrana zájmů dítěte.⁴¹

Opatrovník musí být osoba plně svéprávná, nesmí jít o osobu, u které by to bylo v rozporu se zájmy dítěte, osoba, která skýtá záruky řádného výkonu opatrovnictví, ať už jde o věk, osobnostní předpoklady, způsob života, vztah k zastoupenému a naopak. To vše by měl soud zvážit, nikoliv se toho striktně držet. Nesmí být jmenována taková osoba, u které to rodiče výslovně vyloučili.⁴²

1.2.1 Advokáti

Jmenování advokáta kolizním opatrovníkem není příliš častou situací. Přesto se lze setkat s názory, že jmenování advokáta opatrovníkem, alespoň v právně složitějších věcech, je přijatelnějším řešením než upřednostňovaný OSPOD. Ten v mnoha věcech nemá takové odborné a specifické znalosti, jako někteří advokáti.⁴³ S takovou možností počítá i Evropská

³⁷ HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 6. s. 31-35.

³⁸ HRDLIČKA, Miloslav. In JIRSA, Jaromír, BERAN, Vladimír, HAVLÍČEK, Karel, a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. § 1 – 78g. 2. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 222 (§ 29)

³⁹ Ustanovení § 29 odst. 4 OSŘ. Také v Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. srpna 1966, sp. zn. 7 Co 206/66

⁴⁰ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. 68 Co 121/2007: „Činnost opatrovníka vykonávaná advokátem se považuje za poskytování právních služeb. Advokát, který byl tudíž rozhodnutím soudu ustanoven opatrovníkem účastníka řízení ..., je povinen tuto funkci vykonávat, ledaže má důvod, pro který by byl ve vztahu k dotčenému účastníku (jinak) povinen odmítnout poskytování právních služeb podle § 19 zákona č. 85/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů“

⁴¹ BRUNCKO, Stanislav. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1830 (§ 943).

⁴² Tamtéž, s. 1834 - 1836 (§ 943)

⁴³ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*. 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 - 6

úmluva o výkonu práv dětí, která umožňuje „tam, kde je to na místě“ jmenovat dítěti jako zástupce advokáta.⁴⁴

Problematikou jmenování advokátů do rolí kolizních opatrovníků se zabývala i Česká advokátní komora. Podle té advokáti sice jmenování být mohou, ovšem podmínkou by měla být specializace na rodinné právo a školení v oblasti dětské psychologie, mediace a dalších souvisejících oborů⁴⁵. Ne pro každého advokáta je totiž výkon kolizního opatrovnictví ideální. Advokát musí komunikovat s dítětem, zjišťovat jeho názor na věc, spolupracovat v této věci se soudem a poskytovat mu informace v souladu se zájmem dítěte. Advokát je v souladu s výkonem kolizního opatrovnictví zbaven mlčenlivosti.⁴⁶ S takovým názorem lze jen souhlasit, jelikož téma rodinného práva, určité ochrany dětí a zjišťování jejich nejlepšího zájmu a názoru je pro mnoho advokátů tématem, se kterým se nesetkávají dnes a denně, a může tak vyvolávat určitou nejistotu⁴⁷. Vzniká tak otázka, zda by takový výkon kolizního opatrovnictví nebyl nezletilému spíše ke škodě než k prospěchu.

Otázkou jmenování advokáta kolizním opatrovníkem se zabýval i Výbor pro práva dítěte Rady vlády ČR. Ten navrhnul, aby advokát byl kolizním opatrovníkem jmenován vždy a celá věc tak mohla být zhodnocena objektivně v zájmu dítěte.⁴⁸ To by dle mého názoru mohlo dobře fungovat pouze za podmínky, kterou vznesla ČAK, a sice že advokát bude mít určitou specializaci na rodinné právo, případně doplňující školení týkající se psychologie, dětské psychologie, apod.

1.2.2 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Nejčastěji jmenovaným opatrovníkem je právě OSPOD. Těmi jsou podle ZOSPOD krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní a újezdní úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „ÚMPOD“) a krajské pobočky Úřadu práce. Dále pak obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby, které jsou sociálně-právní ochranou pověřeny.⁴⁹

⁴⁴ Čl. 5 a 9 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí. Také HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 6. s. 31-35.

⁴⁵ S proškolením advokátů v oblasti práv dětí, související problematiky, a schopnosti komunikace s dětmi na jejich úrovni chápání počítají i Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem

⁴⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Advokát jako opatrovník. *Rodinné listy*. 2019, roč. 8, č. 1, s. 2- 5

⁴⁷ Viz KOVÁŘOVÁ, Daniela. Advokát jako opatrovník. *Rodinné listy*. 2019, roč. 8, č. 1, s. 2- 5. Autorka přiznává, že i pro zkušeného advokáta nejde o běžnou úlohu a i ona sama byla na pochybách, zda danou roli zvládne plnit tak, aby dítěti porozuměla a dokázala s ním komunikovat, apod.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Ustanovení § 4 ZOSPOD

Všechny tyto orgány se zabývají sociálně-právní ochranou dítěte, do které spadá ochrana jeho příznivého vývoje a řádné výchovy, ochrana jeho oprávněných zájmů, vč. ochrany jmění, činnosti směřující k obnovení narušených funkcí rodiny a případně zabezpečení náhradního rodinného prostředí dítěti, které nemůže být vychováváno ve vlastní rodině, a to buď trvale, nebo krátkodobě.⁵⁰ OSPOD má tak obecně více rolí. Jednak zajišťuje sociálně právní ochranu dětí zaměřenou zejména na děti podle ustanovení § 6 ZOSPOD, dále pak vykonává funkci opatrovníka a poručníka a vykonává poručenství jako veřejný poručník, a to až do doby, než je dítěti poručník jmenován, nebo dokud se této funkce neujme.⁵¹ Výkon opatrovnictví, resp. i poručenství, je svěřen výhradně obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.⁵²

Při výkonu sociálně právní ochrany dětí, příp. opatrovnictví, ve vztahu k cizině je opatrovníkem také OSPOD, kterým ale nebude obecní úřad obce s rozšířenou působností, ale ÚMPOD.⁵³ ⁵⁴ Pokud by však byl ÚMPOD příslušný, ovšem obecní úřad obce s rozšířenou působností by mohl opatrovnictví vykonávat lépe, může být namísto ÚMPOD tento obecní úřad jmenován.⁵⁵

OSPOD je v mnoha případech vhodné jmenovat vzhledem k jeho každodenním zkušenostem. Někteří však namítají, že OSPOD právě tento dostatek zkušeností a znalostí z oblasti práva nemá. A právě tyto jsou pro výkon kolizního opatrovnictví a důsledného hájení práv a zájmů dítěte stěžejní.⁵⁶ Podle mého názoru je OSPOD vzhledem k jeho zaměření a zkušenostem zřejmě nejlepším možným kolizním opatrovníkem. Nemyslím si, že by jeho nedostatek znalostí z oblasti práva byl natolik citelný, že by bránil kvalitnímu výkonu kolizního opatrovnictví. Problém by zde však mohl nastat z pohledu určité podjatosti OSPOD, například kvůli dřívější práci s rodinou.

OSPOD jako jmenovaný kolizní opatrovník nemusí se jmenováním souhlasit, jelikož výkon kolizního opatrovnictví pro něj vyplývá ze zákona. V případě, že by však shledal okolnosti, pro které jmenován být nemůže, může se proti usnesení odvolat. Může jít o skutečnost, že jde o OSPOD místně nepřislušný, dítě se fakticky zdržuje jinde, či je OSPOD

⁵⁰ Ustanovení § 1 odst. 1 ZOSPOD

⁵¹ NOVOTNÁ, Věra. Opatrovnictví – další nelehká role orgánů sociálně-právní ochrany dětí. *Právo a rodina*, 2017, roč. 19, č. 7, s. 1-7

⁵² Ustanovení § 17 písm. a) ZOSPOD

⁵³ Je orgánem SPOD podle ustanovení § 4 ZOSPOD

⁵⁴ WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1222 (§ 944 OZ)

⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 21 Co 163/2004

⁵⁶ ROGALOWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*. 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 - 6

podjatý.⁵⁷ Pokud však žádné takové okolnosti nejsou OSPOD známy, má povinnost funkci přijmout a vykonávat jej bezplatně.⁵⁸ ZŘS v pozici kolizního opatrovníka OSPOD upřednostňuje, ačkoliv je možné ustanovit i jiný subjekt, jak vyplývá ze znění ZŘS. Kolizním opatrovníkem je OSPOD ustanoven zpravidla v řízení o předběžném opatření, řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, řízení o osvojení a řízení o navrácení dítěte ve věcech mezinárodních únosů.⁵⁹

1.2.3 Fyzická osoba

Pokud je kolizním opatrovníkem ustanovena jiná fyzická osoba, ve většině případů půjde o osobu příbuznou či osobu blízkou. Případně může jít i o pracovníka církevní organizace⁶⁰ nebo ředitele dětského domova⁶¹. Taková osoba musí souhlasit se svým výkonem funkce kolizního opatrovníka. Dle mého názoru, pokud by s výkonem kolizního opatrovnickví nesouhlasila a byla do výkonu kolizního opatrovnickví svým způsobem dotlačena, je zde větší pravděpodobnost, že zájem dítěte mu bude lhostejný a stejně tak řádný výkon kolizního opatrovnickví. Kolizní opatrovník musí být za každých okolností nestranný a objektivní, aby byl schopen řádně hájit zájmy dítěte.⁶²

Dříve docházelo k tomu, že do funkce kolizního opatrovníka byli ustanovováni justiční čekatelé, případně vyšší soudní úředníci působící na daném soudu. Zde vznikla otázka, zda je funkce vykonávána řádně, jelikož se zřejmě tyto osoby nebudou chtít jít proti rozhodnutím vydaným soudcem působícím na stejném soudu. Podle Ústavního soudu (dále jen „ÚS“) byla funkce kolizního opatrovníka stvořena k ochraně práv nezletilého⁶³, proto je výkon opatrovnickví justičním čekatelem zcela v rozporu s ústavními zásadami.⁶⁴

⁵⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 10, č. 20. s. 713-719

⁵⁸ WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1219 (§ 943 OZ)

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž, s. 1222 (§ 944 OZ)

⁶² ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*. 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 303/05. Také HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 6. s. 31-35

⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 629/04, také nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2007, sp. zn. II. ÚS 1090/07: Ustanovený opatrovník má mj. za nepřítomného účastníka studovat spis, podat vyjádření, atp. To vše tak, aby byla naplněna rovnost účastníků. Je zcela nevhodné, aby byla opatrovníkem ustanovena osoba podřízená orgánu veřejné moci, který vede řízení. Zde by docházelo ke konfliktu „mezi povinnostmi vůči zaměstnavateli a vůči účastníkovi řízení“.

1.3 Podmínka střetu zájmu

Střet zájmů je základní podmínkou pro jmenování kolizního opatrovníka. Může být definován jako „objektivně zjiřitelná kolize mezi zájmy zástupce a zastoupeného projevující se tím, že naplnění jak zájmu zástupce, tak zastoupeného, vede k vzájemně neslučitelnému výsledku“.⁶⁵ Střet zájmu může nastat nejen mezi zástupcem a zastoupeným, ale i mezi zastoupenými, kteří mají stejné zástupce.⁶⁶ Kolize zájmů je v právních předpisech chápána odlišně, a to i s postupem od obecné ke zvláštní části.

Se střetem zájmů u zástupce a zastoupeného počítají již všeobecná ustanovení k zastoupení v OZ, a to konkrétně ustanovení § 437 a § 460. O střet zájmů podle § 437 půjde, pokud rozpor mezi zájmy zástupce a zastoupeného již existuje.⁶⁷ Pokud k jednání přes rozpor zájmů přesto dojde, bude jednání relativně neplatné.⁶⁸ Dojde-li ke střetu zájmů v rámci zákonného zastoupení nebo opatrovnictví, kolize zájmů nemusí nutně existovat. Ke jmenování kolizního opatrovníka postačí pouhá hrozba této kolize.⁶⁹ Stejně tak potencialita střetu zájmů postačí podle úpravy dle ustanovení § 892 odst. 3 OZ a násl. Zde půjde o střet zájmů dítěte a rodiče, a to z důvodu, že dítě požívá větší právní ochrany. Tento střet, i když teprve hrozící, musí být určitý.⁷⁰

ZOSPOD řeší kolizi zájmů zejména v ustanovení § 17. Podle této úpravy může jít i o faktickou i o potenciální hrozbu střetu zájmů, který může nastat mezi rodičem a dítěte nebo mezi dětmi týchž rodičů. Je lhotejno zda jde o sourozence polorodé či plnorodé.⁷¹

Kolize zájmů je upravena i v procesních předpisech. Konkrétně ustanovení § 32 OSŘ vychází z toho, že kolize zájmů musí již existovat, musí být postavena najisto. Je úkolem soudu, aby zjistil, zda mezi účastníkem a zástupcem rozpor existuje či ne. Je-li rozpor zjiřten,

⁶⁵ PTÁČEK, Lubomír. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 - 654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 119 (§ 460)

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 - 654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 53 (§ 437). Také rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 32 Cdo 679/2009

⁶⁸ DÁVID, Radovan. In LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1661 (§ 437)

⁶⁹ Tamtéž, s. 1695 (§ 460)

⁷⁰ BRUNCKO, Stanislav. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1830 - 1831 (§ 943).

⁷¹ KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 152 (§ 17)

zástupce je ze zákona vyloučen a jakékoliv procesní úkony, které do té doby učinil, jsou absolutně neúčinné.⁷²

Jsou případy, kdy je kolize zájmů zástupce a zastoupeného automaticky dána. Je tomu tak vždy, když rodič i dítě uplatňují nároky v občanském soudním řízení, jejichž základy jsou vzájemně podmíněny⁷³, i tehdy je-li rodič a dítě účastníkem jednoho řízení⁷⁴ nebo v řízeních podle § 466 a násl. ZŘS a řízeních týkajících se dědictví, osvojení, určení a popření otcovství, atd.⁷⁵

1.4 Ustanovení kolizního opatrovníka

O jmenování jakékoliv opatrovníka, tedy i toho kolizního, rozhoduje soud příslušný k řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Opatrovník pro řízení bude jmenován na základě ustanovení § 469 odst. 1 a 2. Přitom je nutné rozlišovat mezi jmenováním hmotněprávního opatrovníka na základě řízení dle ustanovení § 466 písm. g) ZŘS a ustanovením opatrovníka pro řízení dle § 469 ZŘS. Kolizní opatrovník pro řízení bude jmenován i v případě, kdy hmotněprávní opatrovník existuje. Ten ale nemůže nezletilého zastupovat při řízení.^{76 77}

Soud o ustanovení opatrovníka rozhoduje formou usnesení⁷⁸, které je možné vydat i ve zjednodušené formě.⁷⁹ Proti usnesení o ustanovení opatrovníka je přípustné odvolání podle § 201 OSŘ. Usnesení se doručuje jak ustanovenému opatrovníkovi, tak účastníkovi.⁸⁰ Pokud je vyhlášeno během jednání a všichni se práva na odvolání vzdají, usnesení se tak nedoručuje. Jestliže se však práva na odvolání nevzdali, usnesení vyvolává účinky již samotným doručením.⁸¹

⁷² DOLEŽÍLEK, Jiří. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I (§ 1-200za). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 202 - 203 (§ 32)

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 890/2003

⁷⁴ ŠMÍD, Ondřej. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 969 (§ 892 OZ)

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck., 2015, s. 941 (§ 469)

⁷⁷ Osoba hmotněprávního opatrovníka však může být jmenována opatrovníkem procesním, zastupovat dítě před soudem může jen z titulu procesního opatrovníka. BRUNCKO, Stanislav. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1825 (§ 943)

⁷⁸ O jmenování hmotněprávního opatrovníka rozhoduje soud rozsudkem dle § 471 odst. 1 ZŘS

⁷⁹ BRUNCKO, Stanislav. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 1825 (§ 943). Také ustanovení § 169 odst. 2 OSŘ: „...Odůvodnění nemusí obsahovat rovněž usnesení, kterým bylo rozhodnuto nikoli ve věci samé, připouští-li to povaha této věci a je-li z obsahu spisu zřejmé, na základě jakých skutečností bylo rozhodnuto; v tomto případě se ve výroku usnesení uvedou zákonná ustanovení, jichž bylo použito, a důvod rozhodnutí.“

⁸⁰ HRDLÍČKA, Miloslav. In JIRSA, Jaromír, BERAN, Vladimír, HAVLÍČEK, Karel, a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. § 1 – 78g*. 2. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 222 (§ 29)

⁸¹ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck., 2015, s. 941 (§ 469)

2 Výkon kolizního opatrovnictví v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a jeho aktuální problémy

Stejně jako u každé jiné činnosti i při výkonu kolizního opatrovnictví dochází, ať už na úrovni právní úpravy nebo v praxi, k různým nejasnostem či problémům. Pro účely této diplomové práce bychom je mohli shrnout do tří celků. Prvním je novela ustanovení § 469 odst. 2 ZŘS. Podle té není v praxi jasné, jaký konkrétní OSPOD by měl funkci kolizního opatrovníka vykonávat v případě, že příslušný OSPOD podal návrh na zahájení řízení nebo bylo zahájeno z jeho podnětu, příp. tedy jaké je postavení OSPOD, který dal k zahájení řízení podnět. S tím souvisí dílčí otázka, a sice zda neponechat funkci kolizního opatrovníka na jiném subjektu. Druhým celkem je stále neukončená debata o tom, jak má být kolizní opatrovník označen ve výroku rozhodnutí soudu. Není tedy jasné, zda obecní úřad obce s rozšířenou působností procení subjektivitu má, a může být kolizním opatrovníkem jmenován, nebo má být kolizním opatrovníkem jmenována obec, která procesní subjektivitou nesporně nadaná je. Třetím bodem je otázka nestrannosti OSPOD a s tím související otázka, zda by nebylo vhodné vytvořit samostatnou instituci vykonávající kolizní opatrovnictví, případně samostatné oddělení na OSPOD, které by zastupovalo dítě bez jakéhokoliv vlivu práce s rodinou jako takovou.

2.1 Novela ustanovení § 469 odst. 2 ZŘS

Koncem září roku 2017 nabyla účinnosti novela ZŘS. Mimo jiné byla přijata i změna ustanovení § 469 odst. 2, který řeší postavení kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Původní znění daného ustanovení bylo „*byl-li jmenován opatrovníkem nezletilého orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal podnět nebo návrh na zahájení řízení, jmenuje soud na návrh opatrovníka jiného*“⁸². V novelizovaném znění došlo k vypuštění postavení OSPOD, který dal k zahájení řízení podnět, čímž se okruh nevyřešených otázek souvisejících s tímto ustanovením rozšířil.

Dřívější úprava před přijetím ZŘS, tedy před 30. 12. 2013, vůbec neupravovala vyloučení OSPOD z důvodu zaujatosti.⁸³ K přijetí současné právní úpravy vedlo rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva Havelka vs. Česká republika, kde byl jmenován kolizním opatrovníkem ten stejný OSPOD, který podal návrh na nařízení ústavní výchovy. Evropský

⁸² Ustanovení § 469 odst. 2 ZŘS

⁸³ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 10. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

soud pro lidská práva se vyjádřil k věci tak, že je taková situace politováníhodná.⁸⁴ Pokud by OSPOD podal návrh na zahájení řízení za současného působení jako kolizní opatrovník, nemusí být schopen objektivního posouzení věci. Tím, že by před soudem jako navrhovatel hájil svůj názor na věc, nemusel by být schopen změnit své přesvědčení o tom, že by dítěti postačovalo i opatření či řešení věci mírnější.⁸⁵

Předchozí právní úprava, stejně jako ta současná, vycházela z toho, že OSPOD je jmenován kolizním opatrovníkem „zpravidla“. Dávala tak již samotnému soudu při jmenování kolizního opatrovníka prostor ke zvážení, zda nedojde k porušení nestrannosti při výkonu jeho činnosti. Pokud by při zvažování těchto okolností soud dospěl k názoru, že by nestrannost porušena byla, mohl jmenovat kolizním opatrovníkem jakýkoliv jiný subjekt zmíněný v předchozí kapitole. V případě, že soud i přesto jmenoval OSPOD kolizním opatrovníkem, měli účastníci možnost se proti usnesení odvolat, jelikož měli nárok na jmenování jiného kolizního opatrovníka. Přechozí právní úprava však také vycházela z toho, že ne vždy tu nutně musí být dána nestrannost daného OSPOD a je možné, že to, co OSPOD navrhuje, je skutečně v souladu se zájmem dítěte. Proto zde existovala i možnost ponechat v postavení kolizního opatrovníka i OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení nebo podnět.⁸⁶

Oproti tomu současná právní úprava výslovně vylučuje OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení. Z předmětného ustanovení však vypadlo postavení OSPOD, který dal k zahájení řízení pouhý podnět.⁸⁷ Zároveň není jasné, jaké veškeré prostředky obrany proti jmenování kolizního opatrovníka jsou účastníkům dány. A stále zůstává nezodpovězená otázka, kdo má být jmenován jako kolizní opatrovník v případě, že OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení, nebude shledán jako nestranný.⁸⁸

K postavení OSPOD, které daly k zahájení řízení podnět, se vyjádřil již dříve Veřejný ochránce práv, který ve svém stanovisku uvedl, že takový OSPOD by jako kolizní opatrovník neměl být jmenován.⁸⁹ Jaký konkrétní subjekt bude jako kolizní opatrovník jmenován, je však stále na soudu. Na tom také leží odpovědnost za to, že daný kolizní opatrovník bude řádně

⁸⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. června 2007, Havelka a ostatní proti České republice, stížnost č. 23499/06

⁸⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*. 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 - 6

⁸⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 10. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

hájit práva dítěte a soud má výkon kolizního opatrovnictví průběžně ověřovat.⁹⁰ Osobně se spíše přikláním k názoru VOP. Tedy OSPOD, který podal podnět k zahájení řízení, by neměl vystupovat v roli kolizního opatrovníka v daném případě. I zde je totiž zachován jistý vztah k věci, jistá zaujatost, stejně jako v případě, kdy OSPOD podá návrh na zahájení řízení. Tento vztah k věci by se tak mohl projevit ve výkonu kolizního opatrovnictví a nemuselo by to tak vždy být v pozitivním slova smyslu⁹¹, zvláště pro nezletilého. S tím tak i souvisí otázka možnosti vytvoření samostatného oddělení OSPOD, které je zmíněno v následující kapitole.

Řešení k otázce, kdo má být jmenován místo daného OSPOD, nabízí rovnou důvodová zpráva k výše zmíněné novele. V první řadě má být jmenován jiný OSPOD. Tento přístup má však několik kladů i záporů. Jako klad důvodová zpráva zmiňuje nezvýšenou finanční náročnost, a to zřejmě v porovnání se jmenováním advokáta. Záporům však je, že tento přístup nezohledňuje místní příslušnost OSPOD.⁹² ⁹³ Ty pak spolupracují mezi sebou a vzájemně se zastupují. Jedná se o to, že pokud místně příslušný OSPOD ví, že je třeba podat návrh na zahájení řízení, upozorní sousední obec a požádá ji, aby ona sama návrh podala. Kolizním opatrovníkem by pak byl jmenován OSPOD podle místní příslušnosti – tedy podle trvalého pobytu nezletilého v souladu s požadavky usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 25 Co 23 /2006.⁹⁴

V praxi tak dochází k problémům za situace, že větší obce takto požádají obce menší⁹⁵, které však nedisponují odpovídajícími personálními či finančními podmínkami. Může docházet tak k neodpovídajícímu vytížení menších OSPOD. S tímto problémem se setkávají hlavně v Jihočeském kraji, kdy krajské město zastupují obce naprosto nepoměrné ať už počtem obyvatel nebo počtem pracovníků.⁹⁶ Vzhledem k takovému nedostatku kapacity jistě není ojedinělý formální výkon kolizního opatrovnictví.⁹⁷ Jestliže se v menších obcích, které nemají takové personální podmínky, mají ke svým případům ještě případy z vedlejších,

⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 15. října 2014, sp. zn. IV. ÚS 3305/13

⁹¹ Jedním z hlavních úkolů OSPOD je chránit zájem dítěte, který by měl být schopen plnit i přesto, že ve věci bude již orientován. Ovšem jsou jisté i situace, kdy je těžké nejednat pod dojmem předchozích zkušeností.

⁹² ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

⁹³ K tomu i usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. února 2006, sp. zn. 25 Co 23/2006

⁹⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

⁹⁵ Které se nacházejí poblíž bydliště nezletilého. KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 158 (§ 17)

⁹⁶ Svaz obcí a měst. *Aktuální právní oprava ohrožuje kolizní opatrovnictví* [online]. Právní prostor, 28. prosince 2017 [cit. 15. ledna 2020]. Dostupné na: < <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/aktualni-pravni-uprava-ohrozuje-kolizni-opatrovnictvi>>.

⁹⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*, 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 - 6

případně z větších obcí, jistě jsou tak oproti běžnému stavu přetížení. Je pak otázkou, jestli pak takové vyřizování není na úkor kvality ochrany práv nezletilého.

Řešením by tak bylo v této situaci, kdy se novela snažila zabránit dvojí procesní roli OSPOD, jmenovat jako kolizního opatrovníka jiný subjekt a OSPOD ponechat roli orgánu, jehož hlavním cílem je ochrana práv a zájmů nezletilého. Místo OSPOD by tak mohla být jmenována osoba blízká, advokát⁹⁸, pracovníci neziskové organizace nebo například pedagogicko-psychologická poradna.⁹⁹ Jistou možností by mohlo být i vytvoření samostatné instituce, případně oddělení OSPOD, která by se zabývala čistě jen výkonem kolizního opatrovnictví, a to například i podle vzorů ze zahraničních úprav uvedených v další podkapitole.

Jak již bylo řečeno, odpovědnost za jmenování vhodného kolizního opatrovníka leží na soudu, který se po zohlednění všech okolností nemusí držet doslovného znění zákona, nicméně se smí a musí od zákona odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona.¹⁰⁰ Zde by šlo tedy o ochranu práv dítěte. Pokud by tak bylo v nejlepším zájmu dítěte, má soud jmenovat kolizním opatrovníkem jiný subjekt než OSPOD. V právně složitějších případech i OSPOD občas musejí vyhledat odbornou právní pomoc. Proto by zřejmě v těchto případech bylo vhodné, kdyby soud jmenoval kolizním opatrovníkem rovnou advokáta, což by odpovídalo účinnější ochraně práv dítěte¹⁰¹.¹⁰² Výbor pro práva dítěte Rady vlády ČR navrhl, aby advokát byl kolizním opatrovníkem jmenován vždy. Nedocházelo by tak ke kolizi zájmů s OSPOD k újmě dítěte. Zároveň shodně s ÚS uvádí, že by v právně složitých případech byl nezletilý zastoupen kvalifikovanou právně vzdělanou osobou, která má v dané oblasti více zkušeností, což povede k posílení práv dítěte.¹⁰³ Podle ÚS by ve sporném řízení měl být jmenován automaticky.¹⁰⁴ S tím nelze tak úplně souhlasit. Pokud by šlo o běžné, právně nenáročné, rutinní spory a nevyžadující specializaci, kde by se mohl uplatnit více advokát, bylo by jistě vhodné jmenovat kolizním opatrovníkem spíše OSPOD. I ve sporném řízení. Nelze tak všechna sporná řízení paušalizovat.

⁹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

⁹⁹ HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 6. s. 31-35

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl ÚS 21/96

¹⁰¹ Plnou moc by tak uděloval starosta a odměna se řídila AT. NOVOTNÁ, Věra. In NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva, RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vydání. Olomouc: Anag, 2016, s. 120

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 15. října 2014, sp. zn. IV. ÚS 3305/13

¹⁰³ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18*, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014 [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15. října 2014, sp. zn. IV. ÚS 3305/13

Dle Novotné by měl návrh na zahájení daného řízení¹⁰⁵ buď podat rodič a OSPOD tak jmenován kolizním opatrovníkem, což by zřejmě vyžadovalo určitou míru spolupráce rodičů a OSPOD nebo zvýšené náklady za právní pomoc.¹⁰⁶ Nebo druhou možností dle Novotné je dání podnětu ze strany OSPOD za současného jmenování stejného OSPOD kolizním opatrovníkem, za situace, že to současná právní úprava nevylučuje.¹⁰⁷

Další otázkou zůstává, jaká je procesní obrana účastníků proti jmenování OSPOD kolizním opatrovníkem v případě, že je podezření, že kolizní opatrovnictví není vykonáváno řádně, případně že kolizní opatrovník není nestranný.¹⁰⁸

Účastníkům zůstává možnost podat odvolání proti usnesení o jmenování kolizního opatrovníka podle ustanovení § 201 OSŘ. Odvolání jako řádný opravný prostředek je možné pouze proti nepravomocným usnesením s lhůtou patnáct dní od doručení usnesení.¹⁰⁹ Odvolání je oprávněn podat i sám kolizní opatrovník, pokud je si vědom skutečností, které by narušovaly jeho nestrannost^{110 111}.

Pokud je jmenován kolizní opatrovník i přesto, že podal návrh na zahájení řízení či dal k zahájení podnět, případně přijde na jiné skutečnosti, které zakládají podezření na zaujatost, soud který řízení vede, řízení přeruší a jmenuje opatrovníka jiného. Jinak jmenuje jiného opatrovníka z podnětu účastníků.¹¹² Ti mají možnost podat návrh na odvolání již pravomocně jmenovaného kolizního opatrovníka, a to pokud vzniknout pochybnosti o jeho zaujatosti. Návrh však musí být řádně odůvodněn – musí být tvrzeny skutečnosti, ze kterých vyplývá, že OSPOD neplní své povinnosti řádně.¹¹³ Soud pak jmenuje opatrovníka jiného, a to osobu

¹⁰⁵ Zde šlo konkrétně o návrh na ústavní výchovu.

¹⁰⁶ S pomocí pro navrhovatele při podání návrhu. Shodně KŘEČEK, Stanislav, ZRŮST, Jiří. In MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 795 (§ 482)

¹⁰⁷ NOVOTNÁ, Věra. In NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 3., aktual. a dopl. vydání, Praha: Linde, 2007, s. 65

¹⁰⁸ Například pokud OSPOD (příp. konkrétní úředník) pracuje již s rodinou pracuje, zná se s rodiči (viz. například nález Ústavního soudu ze dne 23. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1244/15), podal návrh či podnět k zahájení řízení nebo účastníkem je např. tajemník daného úřadu a jeho děti. NOVOTNÁ, Věra. In NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva, RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vydání. Olomouc: Anag, 2016, s. 116

¹⁰⁹ Ustanovení § 201 ve spojení s § 204 OSŘ

¹¹⁰ Pokud by byl OSPOD jmenován kolizním opatrovníkem a nebyl si on, ani nikdo jiný, vědom skutečností nasvědčujících jeho vyloučení, je povinen tuto funkci (například na rozdíl od advokáta) přijmout.

¹¹¹ NOVOTNÁ, Věra. In NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva, RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vydání. Olomouc: Anag, 2016, s. 116

¹¹² KRÍSTEK, Adam, ZÁRASOVÁ, Z. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 261 (§ 17)

¹¹³ ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*. 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

blízkou, sousední OSPOD nebo advokáta.¹¹⁴ Jde o návrh na změnu kolizního opatrovníka povahou dle § 42 OSŘ.¹¹⁵ Odvolání opatrovníka je možné i na základě ustanovení § 463 odst. 2 OZ¹¹⁶.

Je třeba rozlišovat, zda účastníci shledají nestranným celý OSPOD či konkrétního pověřeného pracovníka. Pokud jde o námitky proti konkrétnímu zaměstnanci, ať už z důvodu neřádného výkonu nebo tíhnutí k jedné ze stran, lze je vyřešit postupem uvnitř OSPOD, například pověřením jiného zaměstnance. Účastník je oprávněn tedy podat stížnost na základě § 14 správního řádu či § 175 správního řádu a namítat tak dané okolnosti.¹¹⁷

U namítané podjatosti OSPOD jako celku nelze však uplatnit námitky podjatosti, které jsou zvykem užívat u osob soudců, úředníků, apod. Takový postup OSŘ ani ZŘS nepřipouští. Lze však užít „námitky vůči správnosti jmenování kolizního opatrovníka“. Zároveň v tomto případě nelze užít ani postup podle § 14 správního řádu.¹¹⁸

Jistě je konečné řešení otázky koho jmenovat jako kolizního opatrovníka zcela na úvaze soudu. Na prvním místě, dle znění zákona, bude zřejmě jiný OSPOD. Podle mého názoru má OSPOD jako takový pro výkon kolizního opatrovnictví nejlepší podmínky z pohledu jejich odbornosti, jelikož jde o jejich hlavní činnost. Objevují se však i názory, že k tomu pracovníci OSPOD nemusí být dostatečně způsobilí, jelikož většinou nejsou právně vzděláni.¹¹⁹ ¹²⁰Na druhou stranu, pokud by šlo o výkon kolizního opatrovnictví ve sporných či právně složitých záležitostech, pravděpodobně by bylo v zájmu dítěte, aby kolizním opatrovníkem byl jmenován advokát. Jinak nejvhodnějším kolizním opatrovníkem po OSPOD by byla zřejmě osoba blízká, která by dle soudu poskytovala záruky za řádný výkon této funkce.¹²¹ Na posledním místě by pak byly neziskové organizace, příp. pedagogicko-psychologické poradny, a to vzhledem k tomu, že výkon kolizního opatrovnictví nespadá přímo do jejich činnosti. Soustředí se spíše na dítě jako takové, a to z psychologického či jiného pohledu, a

¹¹⁴ KRÍSTEK, Adam, ZÁRASOVÁ, Z. In MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 262 (§ 17)

¹¹⁵ KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 159 (§ 17)

¹¹⁶ § 463 odst. 2 OZ: „Požádá-li o to opatrovník, soud ho odvolá; soud opatrovníka odvolá i v případě, že neplní své povinnosti. Zároveň opatrovanci jmenuje nového opatrovníka.“

¹¹⁷ KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 159 (§ 17)

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1244/15

¹¹⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 199

¹²⁰ K tomu i nález Ústavního soudu ze dne 19. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13: OSPOD nemá dostatečné kapacity pro právní zastupování, ÚS tak upřednostňuje zastoupení advokátem.

¹²¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*. 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

není jisté, že by se orientovaly v právní stránce věci. Jistě by takový pohled pracovníka pedagogicko-psychologické poradny byl při práci s nezletilým více než přínosný, vzhledem k jejich každodenním zkušenostem a schopnosti komunikace s nezletilým na potřebné úrovni. Na druhou stranu by při výkonu kolizního opatrovnictví určitý právní pohled na věc jistě chyběl. Zde by bylo jistě vhodné uvažovat o kombinaci obou pohledů, právního i psychologického, v jedné osobě podle následující kapitoly.

2.2 Výkon kolizního opatrovnictví jiným subjektem

V současné době vykonává kolizní opatrovnictví primárně OSPOD.¹²² Není to však jeho jedinou náplní. Mimo to zajišťuje i obnovení narušených funkcí rodiny, zabezpečuje pro dítě náhradní rodinné prostředí, pokud je narušeno prostředí ve vlastní rodině, apod.¹²³ V podstatě tedy pracuje hlavně s rodinou jako celkem, tedy i s dítětem, ale i s rodiči. Potom nastane situace, že má OSPOD před soudem působit jako zástupce dítěte a hájit a zastupovat pouze jeho zájmy, a to se zkušenostmi nasbíranými při práci s celou rodinou.¹²⁴ A to buď proto, že se jedná o dítě ohrožené podle § 6 ZOSPOD nebo proto, že rodina jako taková hledá u OSPOD pomoc při řešení svých vztahů a využívá preventivní a poradenské činnosti OSPOD. Ty jsou potom hluboce seznámeny s chodem celé rodiny.¹²⁵ Otázkou pak je, zda v danou chvíli není narušena jeho nestrannost jako kolizního opatrovníka. Navíc by takové osobě mělo dítě v řízení sdělit svá přání a názory, ačkoliv si bude samo vědomo toho, že tato „osoba“ dříve jednala a spolupracovala i s rodiči.¹²⁶

Kolizním opatrovníkem by tak měla být osoba na účastnících i řízení samotném nijak nezúčastněná, která bude bez zaujetí dřívější práce s rodinou zjišťovat zájem dítěte. Není však jasné, zda by tedy OSPOD měl zastávat zájem dítěte z objektivního hlediska či subjektivního. Z objektivního hlediska by znamenalo preferovat ty skutečnosti, které považuje za nejlepší ve smyslu zájmu dítěte OSPOD, jako nestranný subjekt. Z hlediska subjektivního by znamenalo preferovat to, co si samo dítě přeje. OSPOD má bezpochyby povinnost zjistit názor dítěte, který přednese soudu, ovšem nikde mu není stanovena povinnost se jím bezpodmínečně

¹²² KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 154 (§ 17)

¹²³ Ustanovení § 1 odst. 1 ZOSPOD

¹²⁴ ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 2, s. 243–261

¹²⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*, 2019, roč. 21, č. 7–8, s. 1–6

¹²⁶ ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 2, s. 243–261

řídít.¹²⁷ I zde by byla jistě vhodná jistá kombinace obou hledisek. Vycházet z přání dítěte, ale ne bezpodmínečně. OSPOD by měl přednést soudu i svůj nestranný pohled na věc. Ten by s přihlédnutím k přání dítěte měl soudu pomoci dospět k tomu co v zájmu dítěte jistě je.

Možností by bylo přenést výkon kolizního opatrovnictví na jiný subjekt, a to z důvodu posílení práv dítěte, zajištění rovného postavení a zajištění efektivní a kvalifikované ochrany práv dítěte.¹²⁸ V odborné literatuře se vyskytují i názory, že by bylo vhodné namísto OSPOD vytvořit buď samostatnou instituci zabývající se kolizním opatrovnictvím nebo případně samostatné oddělení na OSPOD zabývající se touto problematikou.¹²⁹

Úkoly OSPOD by tak měly být omezeny pouze na práci s rodinou a výkon kolizního opatrovnictví, by byl převeden na jinou instituci. Inspirací by mohla být úprava v Německu, Rakousku, Anglii či v Austrálii.¹³⁰

V Německu existuje podle zákona o řízeních ve věcech rodinněprávních a v záležitostech nesporného soudnictví role tzv. opatrovníka – pomocníka v řízení.¹³¹ Tímto opatrovníkem může být kdokoliv, kdo má právní nebo psychologické vzdělání s tím, že si musí doplnit alespoň základ vzdělání ve druhém oboru. Opatrovník není v Německu jmenován povinně, ale pouze v zákonem stanovených případech, například pokud je to třeba k zjištění zájmu dítěte, pokud je blaho dítěte vážně ohroženo, apod. Pokud je opatrovník jmenován, pracuje výhradně s dítětem, vysvětlí mu vše, co se týká řízení. To by mělo proběhnout při nerušených rozhovorech.¹³²

Rakouský právní řád zná kromě funkce opatrovníka i tzv. pomoc opatrovníckým soudům. Ta je složena ze sociálních pracovníků, pedagogů, psychologů. V případě, že je opatrovník dítěti jmenován, pomáhá mu tato „pomoc“ například se šetřením v domácnosti, smírným řešením konfliktu, atd. Pomoc opatrovníckým soudů není zřízena u všech soudů, pokud ale zřízena je, má sídlit v soudní budově. Má tak být usnadněn styk soudu s tímto orgánem.¹³³

V Anglii je dítě zastoupeno rovnou i opatrovníkem i advokátem. Opatrovník vybírá a zmocňuje konkrétního advokáta. V soudním řízení sice zastupuje dítě opatrovník, který však část svých pravomocí deleguje na advokáta, který poté vystupuje před soudem. Opatrovník

¹²⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnictví? *Právo a rodina*, 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 - 6

¹²⁸ ¹²⁸ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

¹²⁹ ČAMDŽIČOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 2, s. 243–261

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 10, č. 20, s. 713-719

¹³³ Tamtéž.

tak jedná s celou rodinou, informace předá advokátovi, který poté před soudem prezentuje závěry pouze ve prospěch dítěte.¹³⁴

V Austrálii jde o nezávislého právního zástupce, který má chránit nejlepší zájmy dítěte, zjistit jeho názor, atp. Tento právní zástupce musí mít vždy právní vzdělání.¹³⁵

V řešení této situace se tak nabízejí tři možnosti. V první řadě by bylo možné přenést práci s rodiči na jiné pomáhající profese, dále by bylo možné vytvoření samostatné instituce nebo vytvoření samostatného oddělení OSPOD. Pokud by práce s rodiči byla přenesena z OSPOD na pomáhající profese, mohla by se činnost OSPOD věnovat čistě dítěti. Jakékoliv rodičovské konflikty by tak mohly být řešeny v různých poradnách, ať už rodinných, manželských nebo partnerských. Jelikož se však instituce věnují primárně většinou partnerským problémům a nezahrnují už dítě samotné, byla by v tomto případě nutná úzká spolupráce mezi OSPOD a danými institucemi.¹³⁶

Pokud by byla vytvořena nová samostatná instituce vykonávající čistě funkci kolizního opatrovnictví, zbyl by OSPOD prostor pro práci s rodinou. Tento nový subjekt by byl na OSPOD nezávislý, což by nevyklučovalo nutnou úzkou spolupráci v souladu se zájmem dítěte.¹³⁷

Vytvořením nového oddělení OSPOD by došlo k oddělení více „funkcí“, které se často hromadí v rukou jednoho úředníka. Oddělená oddělení by se tam mohla soustředit každé na svou práci – jedno na práci s dítětem a druhé na šetření v rodině, s rodiči a nalezení smírného řešení. Ani jedno oddělení nebude ovlivňováno činností toho druhého. Jedno nebude ovlivněno konfliktem rodičů a druhé orientací pouze na dítě. Práce by měla být více efektivní, stejně tak spolupráce jednotlivých pracovníků.¹³⁸

Uvedené možnosti s sebou však nesou i určitá rizika. Spočívají zejména ve vyšších finančních nákladech, které by provázely ať už vytvoření nového oddělení OSPOD a přijetí nových zaměstnanců nebo podpora poraden ze strany státu, případně budou více zatíženy finance rodičů. Samozřejmě by pak musela být přijata jasná pravidla určující požadavky na jakékoliv OSPOD „zastupující“ orgány.¹³⁹

¹³⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 10, č. 20, s. 713-719

¹³⁵ ČAMDŽIČOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 2, s. 243–261

¹³⁶ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 10, č. 20, s. 713-719

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

Ztotožňuji se s návrhem Sabiny Čamdžicové o zavedení zcela nové procesní funkce kolizního opatrovníka. Stejně tak souhlasím s tím, že by měl mít právní či psychologické vzdělání, případně pedagogické či sociální, ovšem s tím, že bude nutné dodělat alespoň právní minimum. Tak jak to mají zavedeno v Německu. Každopádně by mělo jít o osobu, která je schopna jednat s dítětem tak, aby dítě pochopilo co se v řízení děje, jak řízení dopadlo a tak, aby dané řízení pro dítě nepředstavovalo nepřiměřenou zátěž. Součástí návrhu je i vedení seznamu kolizních opatrovníků Ministerstvem spravedlnosti a osoby v něm zapsané by měly složit odbornou zkoušku jak z práva tak základů psychologie a pedagogiky. Autorka článku se nemůže ztotožnit s názorem, že by měl být vždy opatrovníkem ustanoven advokát, vzhledem k tomu, že nemá potřebné psychologické, ani pedagogické vzdělání.¹⁴⁰ S tímto lze částečně souhlasit, ačkoliv advokát, který absolvoval kurz, školení či odbornou zkoušku alespoň ze základů psychologie a pedagogiky, by mohl být výborným zástupcem nezletilého účastníka. Zvláště v právně složitějších věcech by se mohl advokát osvědčit. Vzhledem k jeho ucelenému právnímu vzdělání by byl schopen se orientovat v nejrůznějších oblastech práva, které se mohou nezletilého týkat. Nicméně funkce kolizního opatrovníka by vyžadovala více než jen právní vzdělání. Obecně by šlo využít vize České advokátní komory zmíněná ve druhé kapitole. Na pozici kolizních opatrovníků by mělo jít o advokáty se specializací na rodinné právo, případně obecně na právo občanské, ovšem základem by muselo být školení ať už z oblasti psychologie obecně, dětské psychologie, patopsychologie či mediace, apod.

Problémem by zde ovšem mohlo být výše uvedené ustanovení § 55 odst. 5 ZOSPOD, který umožňuje nahlédnout do spisové dokumentace dítěte. To je umožněno na základě písemné žádosti subjektům vyjmenovaným v uzavřeném výčtu v ustanovení § 55 odst. 5 ZOSPOD, tedy rodiči dítěte, kterému náleží rodičovská odpovědnost, osobě odpovědné za výchovu dítěte nebo jejich zástupci na základě plné moci. Nikomu jinému není umožněno nahlédnout do spisu. Tedy jakémukoliv jinému subjektu, který vykonává kolizní opatrovnictví místo OSPOD. Advokát tak zřejmě nebude schopen efektivně chránit práva dítěte. Ačkoliv je mu umožněno nahlédnout do soudního spisu již na základě OSŘ a může požádat o připojení spisu vedeného OSPOD, bylo by vhodné přistupovat k ustanovení § 55 odst. 5 ZOSPOD s ohledem na jeho účel případně s ohledem na zájem dítěte.¹⁴¹ Podle ÚS¹⁴² nelze v tomto vycházet čistě

¹⁴⁰ ČAMDŽICOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 2, s. 243–261

¹⁴¹ HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. roč. 21, č. 6. s. 31-35.

¹⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. III. ÚS 258/2003 a nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2001, sp. zn. II. ÚS 277/99

z jazykového výkladu a mělo by se přihlédnout k účelu zákona a umožnit advokátu do spisu nahlédnout s ohledem na ochranu práv dítěte a zajištění jeho účinného zastoupení.¹⁴³

Rogalewiczová vychází z toho, že možnost vůbec do spisu nahlédnout slouží primárně rodičům k tomu, aby se mohli bránit například proti nepravdivým či nesprávně získaným či vyhodnoceným materiálům. Na toto místo rodičů však nastupuje při střetu zájmů kolizní opatrovník. V případě nahlížení do spisu je třeba oprávnění kolizního opatrovníka, advokáta, nutné odvozovat od oprávnění rodičů¹⁴⁴.¹⁴⁵ Oprávnění nahlédnout do spisu přiznává advokátovi i Veřejný ochránce práv, který jeho právo odvozuje od skutečnosti, že kolizní opatrovník nemá být v hájení práv nezletilého pasivní. Navíc je podle něj jakýkoliv odlišný kolizní opatrovník od OSPOD znevýhodňován, jelikož mu podle zákona toto právo nepřísluší.¹⁴⁶

Podle Hovorky, aby bylo zachováno znění daného ustanovení, by kolizního opatrovníka odlišného od OSPOD museli rodiče k nahlížení do spisu zmocnit. Případně by šlo uvažovat o užití ustanovení § 55 odst. 6, kdy OSPOD může využít obsah spisové dokumentace i v blíže nespecifikovaných případech, které jsou ale v zájmu dítěte.¹⁴⁷ A tím výkon kolizního opatrovnictví bezesporu je. Navíc OSPOD i jakýkoliv jiný kolizní opatrovník sledují ochranu práv a zájmů dítěte, měli by si proto v těchto případech vycházet vstřícně v co nejvyšší možné míře. A v případě, že by ostatním kolizním opatrovníkům nebylo umožněno do spisu nahlédnout, přišel by tak o informace, které by mu znemožnily řádný výkon kolizního opatrovnictví. Bude-li například kolizním opatrovníkem advokát, jistě nebude mít veškeré informace o dítěti, rodině a výchovném prostředí¹⁴⁸ a další informace, které mu při výkonu opatrovnictví pomohou. Třeba i jen v navázání vhodné komunikace s dítětem. Samozřejmě je možné, že spis bude tak obsáhlý, že pro výkon kolizního opatrovnictví bude potřebná jen

¹⁴³ HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. roč. 21, č. 6. s. 31-35.

¹⁴⁴ Podle Veřejného ochránce práv nelze odvozovat oprávnění nahlédnout do spisu od samotného dítěte, jelikož ani to není zahrnuto ve výčtu oprávněných osob podle § 55 odst. 5 ZOSPOD a zástupce nesmí mít více práv než-li má zastoupený. Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

¹⁴⁵ ROGALEWICZOVÁ, Romana. In. ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 629-632 (§ 55)

¹⁴⁶ Kancelář veřejného ochránce práv. *Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014* [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

¹⁴⁷ HOVORKA, Daniel. In. MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 737-738 (§ 55)

¹⁴⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. In. ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 625 (§ 55)

určitá část spisové dokumentace. Podle mého názoru by tak postačovalo zpřístupnit pouze požadovanou část.

2.3 Označení kolizního opatrovníka

Poslední rozebíraná otázka v této diplomové práci souvisí s procesní subjektivitou, resp. se subjekty, kterým je procesní subjektivita přiznána. Jak již bylo řečeno v první kapitole, procesní subjektivitu, tj. způsobilost být účastníkem, má ten, kdo má právní osobnost, typicky fyzické a právnické osoby dle ustanovení § 15 a násl. OZ. Jsou však subjekty, kterým musí být procesní subjektivita přiznána, a to buď výslovným zněním zákona nebo mlčky. Zákonem je přiznaná procesní subjektivita například Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, volební komisi, správci daně ve věcech správy daní, atd.¹⁴⁹ Na toto místo by se mohlo řadit i oddělení sociálně-právní ochrany dětí, které je součástí obecních úřadů, ovšem jednotlivé názory a argumenty se liší.

V otázce, jaký subjekt jmenovat, případně jak označit, v rozhodnutí soudu o jmenování kolizního opatrovníka (tedy kdo je nositelem procesní subjektivity) byla praxe i judikatura nejednotná¹⁵⁰. Touto otázkou se tak zabýval Nejvyšší soud (dále jen „NS“) ve svém usnesení z roku 2016. Ten vychází z toho, že má být OSPOD označen názvem obce s uvedením sídla úřadu obce. Argumentuje tím, že právě obec vystupuje v právních vztazích svým jménem¹⁵¹, obec je právnickou osobou a právě obec je způsobilá samostatně v řízení jednat. Obce jsou nositelem právní osobnosti, kterou však postrádají obecní úřady. Ty jsou pouhým orgánem obce, na které byla působnost státu přenesena. Uvažovat by bylo možné o přiznání procesní subjektivity OSPOD na základě ustanovení § 17 písm. a) ZOSPOD¹⁵² a jeho jazykového výkladu. Takový závěr však NS odmítl. NS ve svém rozhodnutí odmítl procesní subjektivitu i způsobilost plynoucí ze zákona.¹⁵³

Mimo to se vyskytují názory, že by měl být jmenován obecní úřad dle jazykového znění ustanovení § 469 ZŘS, podle kterého má být jmenován opatrovníkem právě obecní úřad obce

¹⁴⁹ DOLEŽÍLEK, Jiří. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I (§ 1-200za). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 107

¹⁵⁰ Dříve například Krajský soud v Hradci Králové 25 Co 23/2006 ustanovil obecní úřad s rozšířenou působností.

¹⁵¹ Ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

¹⁵² Dle NS je ustanovení § 17 ZOSPOD „*pouze organizační normou označující konkrétní správní orgán, který fakticky vykonává působnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí při zastupování nezletilého.*“

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze 14. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1288/2016; 21 Cdo 1295/2016; 21 Cdo 1296/2016; 21 Cdo 1297/2016; 21 Cdo 1677/2016

s rozšířenou působností, nikoliv obec. Dané názory vycházejí také z článku 105 Ústavy ČR, podle které výkon státní správy náleží orgánům obce, kam tedy patří i obecní úřad.¹⁵⁴

Z judikatury i odborné literatury lze shrnout argumenty pro ustanovení obce kolizním opatrovníkem i OSPOD jako takového, resp. obecního úřadu. Hlavní argumenty pro ustanovení obce plynou z výše uvedeného rozhodnutí NS z roku 2016, tedy že pokud je ustanovena obec, vede to nutně k aplikaci § 21b OSŘ. Za obec by tedy jednal starosta, který by musel dát konkrétnímu zaměstnanci OSPOD pověření k výkonu kolizního opatrovnictví, což je podle NS v pořádku. Další argument pro ustanovení obce se týká nákladů řízení, jejichž náhrada nemůže být uložena obecnímu úřadu¹⁵⁵ nebo otázka datových schránek, které mají pouze obce, nikoliv obecní úřady.¹⁵⁶ Je pravdou, že ustanovení obce by bylo právně čistějším řešením, ale jak bylo zmíněno výše, došlo by k aplikaci ustanovení § 21b OSŘ a kolizní opatrovník by byl ustanoven bez jakékoliv vazby na OSPOD.¹⁵⁷ Pro ustanovení obce kolizním opatrovníkem je i Jirsa, který vychází z toho, že obecní a krajské úřady nemají způsobilost být účastníkem.¹⁵⁸

Pro ustanovení obecního úřadu obce s rozšířenou působností, tedy pro existenci jeho procesní subjektivity, se vyslovuje však více názorů i navzdory „sjednocující“ judikatuře NS. OSPOD je dle těchto názorů nadán procesní subjektivitou ex lege¹⁵⁹, případně na základě argumentu a simili ve vztahu k postavení státního zastupitelství. Tomu také není výslovně zákonem přiznána procesní subjektivita, která je dovozována z oprávnění vstoupit do řízení a podat návrh na zahájení řízení dle § 35 OSŘ a § 8 ZŘS.¹⁶⁰ Podobně by se mělo přistupovat k přiznání procesní subjektivity OSPOD podle § 454 a 469 ZŘS.¹⁶¹

¹⁵⁴ Ustanovení § 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

¹⁵⁵ Otázkou je pak analogie přes ustanovení § 142 odst. 4 OSŘ, kdy by byla náhrad nákladů přiznána vůči státu. Navíc otázka nákladů řízení u řízení dle ZŘS je pouze teoretická. ŠÍNOVÁ, Renáta, MALÁ, Jana. K procesní subjektivitě přiznané zákonem orgánu sociálněprávní ochrany dětí. *Právní rozhledy*. 2017. roč. 25, č. 12. s. 444-448

¹⁵⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: HAMULÁKOVÁ, Klára, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 56

¹⁵⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta, MALÁ, Jana. K procesní subjektivitě přiznané zákonem orgánu sociálněprávní ochrany dětí. *Právní rozhledy*. 2017. roč. 25, č. 12. s. 444-448

¹⁵⁸ JIRSA, Jaromír, VANČUROVÁ, Kateřina. § 19 (Způsobilost být účastníkem řízení). In: JIRSA, Jaromír, BERAN, Vladimír, HAVLÍČEK, Karel, aj. *Občanský soudní řád: komentář* [Systém ASPI] Havlíček Brain Team [cit. 11. února 2020]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7552-034-0. Také stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpjn 202/2008 nebo usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. 68 Co 121/2007 nebo Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 629/04

¹⁵⁹ Na základě ustanovení § 469 odst. 1 ZŘS ve spojení s ustanovením § 17 ZOSPOD a článkem 105 Ústavy ČR

¹⁶⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta, MALÁ, Jana. K procesní subjektivitě přiznané zákonem orgánu sociálněprávní ochrany dětí. *Právní rozhledy*. 2017. roč. 25, č. 12. s. 444-448

¹⁶¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: HAMULÁKOVÁ, Klára, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 58

Podle komentáře k ZŘS je obecní úřad, resp. OSPOD, samostatně aktivně legitimován k podání návrhu na zahájení řízení. Sám o sobě sice právní osobnost a z toho plynoucí procesní subjektivitu nemá, ale zákon mu ji přiznává.^{162 163} Komentář k ZOSPOD pojímá tuto problematiku důsledněji. Tvrdí, že OSPOD nemá právní, tedy ani procesní, subjektivitu jako takovou, ovšem že institut procesní subjektivity přesahuje meze subjektivity právní a OSPOD je přiznána ex lege¹⁶⁴. Zároveň uvádí, že výkon kolizního opatrovnictví spadá do přenesené působnosti¹⁶⁵, pokud by byla jmenována obec, bylo by nesprávně odkazováno na výkon samostatné působnosti obce a vedlo by to opět k aplikaci ustanovení § 21b OSŘ. Za obec by tak jednal starosta a příslušný zaměstnanec OSPOD by k výkonu kolizního opatrovnictví potřeboval pověření. Z toho by v praxi vznikaly další nevyřešené otázky a problémy. Navrhováno je zde řešení, aby soud ve výroku rozhodnutí označil kolizního opatrovníka jako „*orgán sociálně-právní ochrany dětí při obecním úřadu obce s rozšířenou působností*“ s ohledem na pravidla místní příslušnosti^{166 167}. Komentář k OSŘ vychází z toho, že OSPOD může být jmenován a je nositelem procesní subjektivity, a to na základě argumentu a simili s ÚMPOD, který může vykonávat sociálněprávní ochranu a není výslovně nadán procesní subjektivitou, tak jako OSPOD¹⁶⁸. Jinak se autoři přiklání k respektování rozhodnutí NS.¹⁶⁹

Novotná se také přiklání ke jmenování obecního úřadu s rozšířenou působností, přičemž odkazuje na znění OZ, ZOSPOD i ZŘS i na definici OSPOD dle § 4 a § 17 ZOSPOD. Ten zároveň umožňuje obecním úřadům s rozšířenou působností podat různé návrhy vůči soudu. Obec podle těchto předpisů nelze považovat za OSPOD. Podle Novotné, pokud zákon umožňuje orgánům obce vykonávat státní správu na předmětném úseku, pak jim zároveň

¹⁶² SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck., 2015, s. 843 (§ 434)

¹⁶³ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck., 2015, s. 942 (§ 469)

¹⁶⁴ Procesní subjektivita ex lege přiznána na základě ustanovení § 19 OSŘ ve spojení s ustanovením § 469 atd. ZŘS. KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 156 – 157 (§ 17)

¹⁶⁵ Také usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2007, sp. zn. II. ÚS 995/07

¹⁶⁶ Zde se vyskytují i názory, že by bylo možné jmenovat jakýkoliv OSPOD bez ohledu na místní příslušnost, autoři komentáře se s tím však neztotožňují.

¹⁶⁷ KILLAROVÁ, Tereza. In ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 155 - 157 (§ 17)

¹⁶⁸ Jako odlišnost od ÚMPOD je zmiňována skutečnost, že ÚMPOD má datovou schránku.

¹⁶⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 74 (§ 19)

umožňuje činit hmotněprávní i procesněprávní úkony¹⁷⁰, které jsou pro tento výkon nezbytné. Pokud by tomu tak nebylo, OSPOD by nebyly schopné řádně plnit své povinnosti.¹⁷¹

Jak je zřejmé převažují tedy názory ve prospěch procesní subjektivity obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Jistě by jmenování obce bylo skutečně právně čistějším řešením, ovšem přikláním se spíše ke druhé variantě. Sám ZOSPOD připouští výkon kolizního opatrovnictví v rámci přenesené působnosti podle ustanovení § 17, tedy výkon kolizního opatrovnictví obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Jmenování obce by tak mířilo na § 4 odst. 2 písm. a), které se týká pouze působnosti samostatné.

Zároveň je dle ZOSPOD obecní úřad s rozšířenou působností oprávněn za podmínek stanovených ZŘS podávat návrhy soudu a má tak aktivní legitimaci. Souhlasím, že sám o sobě právní osobnost nemá, je mu však přiznávána ze zákona. I proto nesouhlasím se závěry NS a kloním se k názorům, které upřednostňují označení kolizního opatrovníka v usnesení jako „obecní úřad obce s rozšířenou působností“, případně jako „orgán sociálně-právní ochrany dětí při obecním úřadu obce s rozšířenou působností“.

¹⁷⁰ K tomu i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 2727/2010: „Přiznává-li zákon krajskému úřadu postavení smluvní strany, způsobilé uzavírat smlouvy o poskytování dotací (tj. činit právní úkony), a umožňuje-li mu disponovat právy a povinnostmi vyplývajícími z těchto smluvních vztahů, má krajský úřad ve smyslu § 19 části věty za středníkem o. s. ř. i způsobilost být účastníkem řízení ve sporech týkajících se těchto práv a povinností.“

¹⁷¹ NOVOTNÁ, Věra. In NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva, RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vydání. Olomouc: Anag, 2016, s. 118 (§ 17)

Závěr

Cílem diplomové práce bylo podat ucelený pohled na institut kolizního opatrovnictví, a to konkrétně v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Jelikož se okolo tohoto tématu vyskytuje v současné době hojná diskuze, byla práce zaměřena na aktuální problémy. Zpočátku byly stanoveny tři aktuální otázky, kterými jsem se v práci zabývala. I přesto jsem během psaní narazila na mnoho dalších diskuzí, které se kolem kolizního opatrovnictví vyskytují.

První otázkou, kterou jsem se v práci zabývala, se týkala toho, kdo má být jmenován kolizním opatrovníkem v případě, že příslušný OSPOD podal návrh na zahájení řízení, případně podnět k zahájení řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. To, že OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení je ze znění zákona jasné. Nejasné ovšem zůstalo, jak je to s tím, který podal podnět k zahájení řízení. Zde je podle mého názoru stále zachována jakási zaujatost. Pokud by návrh či podnět podal OSPOD, který by zároveň vystupoval jako kolizní opatrovník, již měl informace a jisté dojmy, které nabyl během práce s dítětem a rodinou před podáním návrhu. Jedním z požadavků na kolizního opatrovníka je jeho nestrannost. Pokud by však tyto zkušenosti a dojmy, které nemusí být vždy pozitivní, s rodinou a s dítětem měl, mohlo by mu to více či méně bránit v hájení zájmů a práv dítěte. Proto zastávám názor, že takový OSPOD by kolizním opatrovníkem jmenován být neměl. Namísto něj by měl být jmenován buď jiný OSPOD nebo zcela jiný subjekt. Pokud by byl jmenován jiný OSPOD bylo by jistě na místě stanovit jasná pravidla, případně nějaký rozvrh, podle kterého bude postupováno, aby nedocházelo k zahlcování ostatních a hlavně menších obcí. V případě jmenování jiného subjektu, by přicházela v úvahu ideálně osoba blízká či advokát v závislosti na právní složitosti případu. V ideálním případě by bylo vhodné založení samostatné instituce, která by se výkonu kolizního opatrovnictví ujala.

Poslední uvedená věta je současně i druhou otázkou diplomové práce, a sice zda by nebylo vhodné vytvořit novou samostatnou instituci, která by vykonávala kolizní opatrovnictví namísto OSPOD a dalších subjektů. V rámci této otázky se nabízeli 3 možnosti od vytvoření nové samostatné instituce, po zřízení samostatného oddělení na OSPOD nebo přenést práci s rodinou od OSPOD k pomáhajícím profesím a OSPOD by se tak mohl soustředit na kolizní opatrovnictví. Podle mého by bylo vhodné vytvořit samostatnou specializovanou instituci v podstatě po vzoru Německa. Mohlo by se jednat o takový oddělený OSPOD, kde by bylo několik pracovníků. Každý by měl být právní či psychologické vzdělání a alespoň základ vzdělání druhého, například prostřednictvím školení či kurzu. Na obě strany by mělo jít

o osobu, která se orientuje v rodinném a procesním právu a byla tak schopna věc posoudit a v probíhajícím řízení se orientovat. Zároveň by měla mít znalosti alespoň z psychologie tak, aby byla schopna s dítětem komunikovat na jeho úrovni. Nezletilý by tak měl od dané osoby pochopit o co se jedná, jaká je jeho role v daném případě a jaké mohou být důsledky řízení. V neposlední řadě by si daný kolizní opatrovník měl být schopen udělat úsudek o tom, co je podle něj v nejlepším zájmu dítěte, ale také komunikovat s dítětem tak, aby samo bylo schopno svěřit mu svá přání. Nicméně v této otázce lze uvažovat o další variantě, a sice účasti advokátů buď v této instituci i či v samostatném působení. Takový advokát by měl být zaměřen na rodinné právo a stejně jako výše uvedení, by měl mít alespoň základy psychologie. Výhodou advokáta by bezesporu byla orientace ve složitějších případech, které by vyžadovaly propracovanější právní posouzení. U postavení advokáta by však mohlo docházet k problémům ohledně nahlížení do spisové dokumentace OSPOD, jelikož nespadá pod taxativní výčet ustanovení § 55 odst. 5 ZOSPOD. Z mého pohledu by mu nahlédnutí mělo být umožněno s ohledem na to, že zastupuje svým výkonem práva rodičů nezletilého, kteří právo nahlédnout mají. Dále jistě s ohledem na účel výkonu kolizního opatrovnictví, a sice ochranu práv a zájmů dítěte a ustanovení § 55 odst. 6 ZOSPOD, dle kterého může OSPOD využít obsah spisové dokumentace pouze v případech, které jsou v zájmu dítěte, a to výkon kolizního opatrovnictví bezesporu je. Navíc ať už kolizní opatrovnictví vykonává kdokoliv, s OSPOD mají stejné zájmy a s ohledem na ně by si měli vycházet vstříc. Z výše uvedeného by tak podle mého bylo vhodné přenést výkon kolizního opatrovnictví na subjekt, který nebude u výkonu kolizního opatrovnictví, které je zaměřeno především na dítě, ovlivněn prací s rodinou jako takovou či předchozími zkušenostmi s dítětem samotným.

Třetí otázkou rozebíranou v diplomové práci je otázka označení kolizního opatrovníka v usnesení soudu o jeho jmenování. Jelikož dříve nebylo v tomto mezi soudy jasno, NS se touto problematikou v roce 2016 zabýval. Jeho rozhodnutí padlo ve prospěch jmenování obce. Jelikož je oprávněna jednat ve vztazích vlastním jménem, je způsobilá samostatně právně jednat apod. S tím lze bezesporu souhlasit. Podle NS však nelze uvažovat o přiznání procesní subjektivity podle § 17 písm. a) ZOSPOD. S tímto závěrem se úplně neztotožňuji. Mimo toto ustanovení počítá se samostatnou aktivní legitimací i ZŘS ve svém ustanovení § 469, kde počítá s ustanovením opatrovníka OSPOD. Opatrovníkem podle ZOSPOD může být jen obecní úřad s rozšířenou působností. Což odpovídá i tomu, že výkon kolizního opatrovnictví spadá do přenesené působnosti. Pokud by byla jmenována obec, šlo by o samostatnou působnost. Mám tedy za to, že procesní subjektivita je OSPOD, resp. obecním úřadům

s rozšířenou působností, přiznána ze zákona a tak má být v usnesení soudu o jmenování opatrovníka taky označen.

Mimo výše uvedené otázky pro účely této diplomové práce lze v praxi jistě narazit na daleko větší množství takových nejasností a problémů vyvolávající otázky. Jak již bylo řečeno v úvodu, kolizní opatrovnictví je důležitý institut, který připívá k chránění práv nezletilého jako slabší strany, ale zároveň částečně omezuje práva zákonných zástupců. Proto je trvající debata o tomto tématu důležitá a jistě i v budoucnu bude upozorňovat na nedostatky, které se kolem tohoto tématu budou vyskytovat.

Seznam použité literatury

Monografie

HAMULÁKOVÁ, Klára, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces: casebook*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 486 s.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, 296 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 379 s.

Komentáře

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I (§ 1-200za). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s.

JIRSA, Jaromír, BERAN, Vladimír, HAVLÍČEK, Karel, a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. § 1 – 78g*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 523 s.

LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, 2380 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 979 s.

MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2019, 869 s.

MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář s důvodovou zprávou a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, 858 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, 1264 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, 2064 s.

NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 3., aktual. a dopl. vydání, Praha: Linde, 2007, 471 s.

NOVOTNÁ, Věra, BURDOVÁ, Eva, RIEDLOVÁ JURKOVÁ, Jana. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 2. vydání. Olomouc: Anag, 2016, 808 s.

ROGALEWICZOVÁ, Romana, CILEČKOVÁ, Kateřina, KAPITÁN, Zdeněk, DOLEŽAL, Martin. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 784 s.

SVOBODA, Karel (ed). *Občanský soudní řád*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1632 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck., 2015, 1056 s.

Odborné články

ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 2, s. 243–261

HILŠEROVÁ, Eva. Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD? *Bulletin advokacie*, 2014, roč. 21, č. 6. s. 31-35.

KOTRADY, Pavel, Šťastný, Petr. Ještě k roli orgánu sociálně-právní ochrany dětí jako procesního opatrovníka v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 8, s. 16-22

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Advokát jako opatrovník. *Rodinné listy*. 2019, roč. 8, č. 1, s. 2- 5

KŘÍSTEK, Adam. Poznámky k procesnímu opatrovnickví nezletilých (1.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 3, s. 7-11

KŘÍSTEK, Adam. Poznámky k procesnímu opatrovnickví nezletilých (2.). *Právo a rodina*, 2018, roč. 20, č. 4, s. 8-11

NOVOTNÁ, Věra. Opatrovnickví – další nelehká role orgánů sociálně-právní ochrany dětí. *Právo a rodina*, 2017, roč. 19, č. 7, s. 1-7

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Jaký bude další osud kolizního opatrovnickví? *Právo a rodina*. 2019, roč. 21, č. 7 – 8, s. 1 – 6

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako kolizní opatrovník dítěte. *Právní rozhledy*, 2015, roč. 10, č. 20. s. 713-719

ŠÍNOVÁ, Renáta. Ke jmenování kolizního opatrovníka v řízení ve věcech péče o nezletilé po novelizaci § 469 ZŘS. *Právní rozhledy*. 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 829-834

ŠÍNOVÁ, Renáta, MALÁ, Jana. K procesní subjektivitě přiznané zákonem orgánu sociálněprávní ochrany dětí. *Právní rozhledy*. 2017, roč. 25, č. 12. s. 444-448

Mezinárodní dokumenty

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/2001 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Judikatura

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. června 2007, Havelka a ostatní proti České republice, stížnost č. 23499/06

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl ÚS 21/96

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2001, sp. zn. II. ÚS 277/99

Nález Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. III. ÚS 258/2003

Nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 629/04

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2007, sp. zn. II. ÚS 1090/07

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. II. ÚS 303/05

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13

Nález Ústavního soudu ze dne 15. října 2014, sp. zn. IV. ÚS 3305/13
Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14
Nález Ústavního soudu ze dne 23. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1244/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2007, sp. zn. II. ÚS 995/07
Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 1649/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 890/2003
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 2727/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze 14. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1288/2016; 21 Cdo 1295/2016; 21 Cdo 1296/2016; 21 Cdo 1297/2016; 21 Cdo 1677/2016
Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSR z 9. 10. 1986, sp. zn. Cpj 227/85
Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpj 202/2008
Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. srpna 1966, sp. zn. 7 Co 206/66
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 21 Co 163/2004
Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 2. 2006, sp. zn. 25 Co 23/2006
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. 68 Co 121/2007

Internetové zdroje

Kancelář veřejného ochránce práv. Zpráva o šetření - § 18, sp. zn. 3907/2013/VOP ze dne 20. ledna 2014 [online]. [cit. 20. února 2020]. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/570>>

Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. listopadu 2010 a důvodová zpráva [online]. [cit. 15. března 2020]. Dostupné na: <https://coraminternational.org/wp-content/uploads/Guidelines_CZ.pdf>

Svaz obcí a měst. *Aktuální právní oprava ohrožuje kolizní opatrovnictví* [online]. Právní prostor, 28. prosince 2017 [cit. 15. ledna 2020]. Dostupné na: <<https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/aktualni-pravni-uprava-ohrozuje-kolizni-opatrovnictvi>>

ŠLEJHAROVÁ, Markéta. *Vybrané projevy ochrany „slabší strany“ z pohledu civilního práva procesního*. [online]. Bulletin advokacie, 30. 9. 2018 [cit. 30. března 2020]. Dostupné na: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/vybrane-projevy-ochrany-slabsi-strany-z-pohledu-civilniho-prava-procesniho>>.

System ASPI

JIRSA, Jaromír, BERAN, Vladimír, HAVLÍČEK, Karel, aj. *Občanský soudní řád: komentář* [System ASPI] Havlíček Brain Team [cit. 11. února 2020]. ASPI_ID KO99hb1963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISBN 978-80-7552-034-0

Shrnutí

Diplomová práce je věnována tématu kolizního opatrovnictví v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Práce byla zaměřena na vybrané aktuální otázky, které se kolizního opatrovnictví týkají.

První kapitola je věnována koliznímu opatrovnictví. Největší část je věnována právům a povinnostem, včetně zvláštních oprávnění orgánu sociálně-právní ochrany dětí, a subjektům, které mohou kolizní opatrovnictví vykonávat. Dále je pojednáno o podmínce střetu zájmů či ustanovení opatrovníka do funkce.

Druhá stěžejní kapitola je věnována již aktuálním otázkám týkajícím se kolizního opatrovnictví. První otázkou je, kdo má být jmenován kolizním opatrovníkem po novele zákona o zvláštních řízeních soudních z roku 2017, pokud orgán sociálně právní ochrany dětí podal návrh na zahájení řízení. Druhou otázkou je, zda by nebylo vhodné vytvořit novou samostatnou instituci zabývající se kolizním opatrovnictvím. A poslední třetí otázkou je problematika označení kolizního opatrovníka v rozhodnutí soudu o jeho jmenování, tedy procesní subjektivita orgánu sociálně právní ochrany dětí.

Summary

The diploma thesis is dedicated to the topic of guardian ad litem in proceedings in cases of court care of minor children. The thesis was focused on selected current issues related to guardian ad litem.

The first chapter deals with the guardian ad litem. The largest part is devoted to the rights and obligations, including the special competency of the Agency for the Social and Legal Protection of Children, and to entities that may practice guardian ad litem. It also discusses the condition of conflict of interest or the appointment of a guardian.

The second – key – chapter is devoted to current issues related to guardian ad litem. The first question is who should be appointed as a guardian ad litem after the amendment to the Act of Special Judicial Proceedings from 2017, if the Agency for the Social and Legal Protection of Children suggested to initiate proceedings. The second question is whether it would not be appropriate to create a new independent institution dealing with guardian ad litem. The last, third question is the issue of the specification of the collisional guardian in the court decision on his appointment, ergo the procedural subjectivity of the Agency for the Social and Legal Protection of Children.

Seznam klíčových slov

Klíčová slova: nezletilý účastník, kolizní opatrovník, řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, orgán sociálně právní ochrany dětí, způsobilost být účastníkem, subjekty vykonávající kolizní opatrovnictví

Key words: minor participant, guardian ad litem, proceedings in cases of court care of minor children, Agency for the Social and Legal Protection of Children, ability to be participant, entities that practice guardian ad litem